

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

271

Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Tom 1

Redaktorzy naukowi

**Adam Kopiński, Tomasz Słoński,
Bożena Ryszawska**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kozuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-219-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-223-9 t. 1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Abdul Nafea Al Zararee, Abdulrahman Al-Azzawi: The impact of free cash flow on market value of firm.....	13
Tomasz Berent, Sebastian Jasinowski: Financial leverage puzzle – preliminary conclusions from literature review	22
Michał Buszko: Zarządzanie ryzykiem konwersji kapitału nieruchomości (<i>equity release</i>)	40
Magdalena Bywalec: Jakość portfela kredytów mieszkaniowych w Polsce w latach 2007-2011	49
Jolanta Ciak: Model of public debt management institutions in Poland and the models functioning within the European Union	59
Leszek Czapiewski, Jarosław Kubiak: Syntetyczny miernik poziomu asymetrii informacji (SMAI)	68
Anna Doś: Low-carbon technologies investment decisions under uncertainty created by the carbon market.....	79
Justyna Dyduch: Ocena efektywności kosztowej inwestycji proekologicznych.....	88
Ewa Dziawgo: Analiza własności opcji <i>floored</i>	100
Ryta Dziemianowicz: Kryzys gospodarczy a polityka podatkowa w krajach UE.....	113
Józefa Famielec: Finansowanie zreformowanej gospodarki odpadami komunalnymi	123
Anna Feruś: The use of data envelopment analysis method for the estimation of companies' credit risk	133
Joanna Fila: Europejski instrument mikrofinansowy Progress wsparciem w obszarze mikrofinansów.....	144
Sławomir Franek: Ocena wiarygodności prognoz makroekonomicznych – doświadczenia paktu stabilności i wzrostu a wieloletnie planowanie budżetowe	152
Paweł Galiński: Produkty i usługi bankowe dla jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	162
Alina Gorczyńska, Izabela Jonek-Kowalska: Kwity depozytowe jako źródło finansowania podmiotów gospodarczych w warunkach globalizacji rynków finansowych	172
Jerzy Grabowiecki: Financial structure and organization of <i>keiretsu</i> – Japanese business groups.....	181

Sylwia Grenda: Ryzyko cen transferowych w działalności przedsiębiorstw powiązanych	191
Maria Magdalena Grzelak: Ocena związków pomiędzy nakładami na działalność innowacyjną a konkurencyjnością przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce.....	202
Agnieszka Jachowicz: Finanse publiczne w Polsce w świetle paktu stabilności	214
Agnieszka Janeta: Rynkowe wskaźniki oceny stanu finansów publicznych na przykładzie wybranych krajów strefy euro	226
Agnieszka Janeta: Obligacje komunalne jako instrument finansowania rozwoju lokalnego i regionalnego.....	236
Bogna Janik: Efficiency of investment strategy of Socially Responsible Funds Calvert.....	247
Anna Jarzębska: Obszary zarządzania płynnością finansową w publicznej szkole wyższej	256
Tomasz Jewartowski, Michał Kaldoński: Struktura kapitału i dywersyfikacja działalności spółek rodzinnych notowanych na GPW	265
Marta Kacprzyk, Rafał Wolski, Monika Bolek: Analiza wpływu wskaźników płynności i rentowności na kształtowanie się ekonomicznej wartości dodanej na przykładzie spółek notowanych na GPW w Warszawie.....	279
Arkadiusz Kijek: Modelowanie ryzyka sektorowego przy zastosowaniu metody harmonicznej	289
Anna Kobialka: Analiza dochodów gmin województwa lubelskiego w latach 2004-2009.....	302
Anna Korombel: Zarządzanie ryzykiem w praktyce polskich przedsiębiorstw	313
Anna Korzeniowska, Wojciech Misterek: Znaczenie instytucji otoczenia biznesu we wdrażaniu innowacji MŚP.....	322
Magdalena Kowalczyk: Wykorzystanie narzędzi rachunkowości zarządczej w sektorze finansów publicznych.....	334
Mirosław Kowalewski, Dominika Siemianowska: Zarządzanie kosztami za pomocą zarządzania przez cele na przykładzie zakładu przetwórstwa mięsnego X	343
Paweł Kowalik, Błażej Prus: Analiza wyznaczania kwoty na wyrównanie dochodów w krajowych niemieckich systemach wyrównania finansowego na przykładzie 2011 roku.....	353
Sylwester Kozak, Olga Teplova: Covered bonds and RMBS as secured funding instruments for the real estate market in the EU.....	367
Małgorzata Koźuch: Preferencje podatkowe jako narzędzia subsydiowania przedsięwzięć ochrony środowiska	378
Marzena Krawczyk: Gotowość inwestycyjna determinantą pozyskiwania kapitału od aniołów biznesu	388

Marzena Krawczyk: Teoria hierarchii źródeł finansowania w praktyce innowacyjnych MŚP w Polsce	397
Jarosław Kubiak: Planowanie należności na podstawie cyklu ich rotacji określonego według zasady lifo oraz według wartości średniej	407
Iwa Kuchciak: <i>Crowdsourcing</i> w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa.....	418
Marcin Kuzel: Chińskie inwestycje bezpośrednie na świecie – skala, kierunki i motywy ekspansji zagranicznej	427
Katarzyna Lewkowicz-Grzegorzczak: Progresja podatkowa a redystrybucja dochodów	439
Katarzyna Lisińska: Struktura kapitałowa przedsiębiorstw produkcyjnych w Polsce, Niemczech i Portugalii	449
Joanna Lizińska: Problem doboru portfela porównawczego w długookresowej ewaluacji efektów kolejnych emisji akcji	459
Bogdan Ludwiczak: Wykorzystanie metody VaR w procesie pomiaru ryzyka.....	468
Justyna Łukomska-Szarek: Ocena zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2004-2010.....	480
Agnieszka Majewska: Wykorzystanie opcji quanto w zarządzaniu ryzykiem pogodowym w przedsiębiorstwach sektora energetycznego.....	490
Monika Marcinkowska: Rachunkowość społeczna – czyli o pomiarze wyników przedsiębiorstw w kontekście oczekiwań interesariuszy	502

Summaries

Abdul Nafea Al Zararee: Wpływ wolnych przepływów pieniężnych na wartość rynkową firmy	21
Tomasz Berent, Sebastian Jasinowski: Dźwignia finansowa – wstępne wnioski z przeglądu literatury.....	39
Michał Buszko: Risk management of real estate equity release	48
Magdalena Bywalec: The quality of the portfolio of housing loans in Poland in 2007-2011	58
Jolanta Ciak: Model instytucji zarządzania długiem publicznym w Polsce na tle modeli funkcjonujących w Unii Europejskiej	67
Leszek Czapiewski, Jarosław Kubiak: Synthetic measure of the degree of information asymmetry	78
Anna Doś: Decyzje o inwestycjach w technologii obniżające emisję CO ₂ w warunkach niepewności stwarzanej przez europejski system handlu emisjami.....	87
Justyna Dyduch: Assessment of cost effectiveness of proecological investments	99
Ewa Dziawgo: The analysis of the properties of floored options	112

Ryta Dziemianowicz: Economic crisis and tax policy in the EU countries ...	123
Józefa Famielec: Financing of reformed economy of municipal waste	132
Anna Feruś: Wykorzystanie metody granicznej analizy danych do oceny ryzyka kredytowego przedsiębiorstw	143
Joanna Fila: The European Progress Microfinance Facility as an example of the support in microfinance	151
Sławomir Franek: Credibility of macroeconomic forecasts – experiences of stability and growth pact and multi-year budgeting planning	161
Paweł Galiński: Banking products and services for local governments in Poland	171
Alina Gorczyńska, Izabela Jonek-Kowalska: Depositary receipts as a source of businesses entities financing in the conditions of globalization of financial markets	180
Jerzy Grabowiecki: Struktura finansowa i organizacja japońskich grup kapitałowych <i>keiretsu</i>	190
Sylwia Grenda: Transfer pricing risk in the activity of related companies	201
Maria Magdalena Grzelak: Assessment of relationship between outlays on innovation and competitiveness of food industry enterprises in Poland....	213
Agnieszka Jachowicz: Public finance in Poland in the perspective of the Stability and Growth Pact	225
Agnieszka Janeta: Market indicators assessing the state of public finances: the case of selected euro zone countries.....	235
Agnieszka Janeta: Municipal bonds as a financing instrument for local and regional development.....	246
Bogna Janik: Efektywność strategii inwestycyjnych funduszy społecznie odpowiedzialnych Calvert	255
Anna Jarzębska: Areas of liquidity management in public university	264
Tomasz Jewartowski, Michał Kaldoński: Capital structure and diversification of family firms listed on the Warsaw Stock Exchange	278
Marta Kacprzyk, Rafał Wolski, Monika Bolek: Liquidity and profitability ratios influence on economic value added basing on companies listed on the Warsaw Stock Exchange.....	288
Arkadiusz Kijek: Sector risk modelling by harmonic method	301
Anna Kobiałka: Analysis of revenue of Lublin Voivodeship communes in 2004-2009	312
Anna Korombel: Risk management in practice of Polish companies.....	321
Anna Korzeniowska, Wojciech Misterek: The role of business environment institutions in implementing SMEs' innovations	333
Magdalena Kowalczyk: Using tools of managerial accounting in public finance sector	342

Mirosław Kowalewski, Dominika Siemianowska: Cost management conducted with the utilization of Management by Objectives on an example of meat processing plant.....	352
Paweł Kowalik, Błażej Prus: The analysis of determining the amount of the financial equalization in German's national financial equalization systems on the example of 2011	366
Sylwester Kozak, Olga Teplova: Listy zastawne i RMBS jako bezpieczne instrumenty finansujące rynek nieruchomości w UE	377
Małgorzata Kożuch: Tax preferences as the instrument of subsidizing of ecological investments.....	387
Marzena Krawczyk: Investment readiness as a determinant for raising capital from business angels	396
Marzena Krawczyk: Theory of financing hierarchy in the practice of innovative SMEs in Poland.....	406
Jarosław Kubiak: The receivables level planning on the basis of cycle of rotation determined by the LIFO principles and by average value	417
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing in the creation of bank company value	426
Marcin Kuzel: Chinese foreign direct investment in the world – scale, directions and determinants of international expansion	438
Katarzyna Lewkowicz-Grzegorzczak: Tax progression vs. income redistribution.....	448
Katarzyna Lisińska: Capital structure of manufacturing companies in Poland, Germany and Portugal.....	458
Joanna Lizińska: The long-run abnormal stock returns after seasoned equity offerings and the choice of the reference portfolio	467
Bogdan Ludwiczak: The VAR approach in the risk measurement	479
Justyna Łukomska-Szarek: Assessment of debt of local self-government units in Poland in the years 2004-2010.....	489
Agnieszka Majewska: Weather risk management by using quanto options in enterprises of the energy sector.....	501
Monika Marcinkowska: “Social accounting” – or how to measure companies’ performance in the context of stakeholders’ expectations	525

Anna Korzeniowska, Wojciech Misterek

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ZNACZENIE INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU WE WDRAŻANIU INNOWACJI MŚP

Streszczenie: Autorzy artykułu wskazują na problem wsparcia innowacyjności przez działające na rynku IOB. Przeprowadzone przez autorów badania oraz analizy danych wtórnych wskazują, że mimo szerokiej oferty produktów dedykowanych przedsiębiorcy wolą korzystać z tradycyjnych form współpracy z podmiotami zewnętrznymi, skupiając się przede wszystkim na problemach dostępu do źródeł finansowania. Taka sytuacja wymaga dalszych badań nad powodami niskiego wykorzystania nastawionej na wspieranie innowacji oferty IOB, a tym samym niskiego zaangażowania szeregu instytucji otoczenia biznesu utworzonych w celu kreowania innowacyjności w gospodarce.

Słowa kluczowe: MŚP, innowacje, instytucje otoczenia biznesu.

1. Wstęp

Wsparcie innowacji w biznesie jest szerokim pojęciem, zawierającym wiele różnorodnych aspektów, które obejmują zarówno politykę innowacji, jak i wsparcie poszczególnych etapów badawczych i rozwoju przedsiębiorstw. Wagę problemu pomocy dla przedsiębiorstw innowacyjnych, szczególnie mikro, małych i średnich, podkreśla wiele instytucji krajowych oraz reprezentujących Unię Europejską. Już w 2006 r. Rada Europy wydała dokument, w którym przedstawiła swoje stanowisko w zakresie wsparcia innowacyjności na poziomie UE [*Council conclusions...* 2006]. Podkreślono w nim, że wsparcie innowacji jest zasadniczą częścią Strategii lizbońskiej, i wymieniono priorytety strategiczne w działaniach proinnowacyjnych na szczeblu UE.

Celem niniejszego artykułu jest ocena znaczenia instytucji otoczenia biznesu (IOB) we wdrażaniu innowacji przez MŚP na terenie województwa lubelskiego. Podstawą do przeprowadzenia oceny są badania własne autorów realizowane w ramach projektu badawczego nr NN 113303038 pt. „Finansowe instrumenty wsparcia rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw w województwie lubelskim”.

2. Instrumenty wspierające innowacyjność podmiotów gospodarczych

Do elementów wspierających innowacje Rada Europy zalicza: dostęp do instrumentów finansowych, przyjazne otoczenie regulacyjne, zwiększenie zakresu działania instytucji mogących tworzyć i wdrażać innowacje, szczególnie w obszarze badawczo-rozwojowym i tworzenia powiązań pomiędzy nauką a biznesem [*Making public...* 2009, s. 74].

Wspieranie procesów innowacyjnych wymaga dostarczania podmiotom gospodarczym specyficznych usług oraz kształtowania przyjaznego środowiska. Realizacja tej pomocy może być prowadzona z wykorzystaniem różnorodnych instrumentów w formie aktów prawnych, programów wsparcia bezpośredniego lub pośredniego realizowanych przez różnorodne instytucje.

Działania wspierające innowacyjność mogą prowadzić zarówno podmioty sektora publicznego, w tym: władze rządowe i samorządowe, jak i organizacje *non-profit* oraz podmioty o charakterze komercyjnym. Można je podzielić na cztery główne grupy reprezentujące następujące obszary działań [Matusiak 2010, s. 14]:

1) obniżanie kosztów podejmowania działalności gospodarczej, w tym upraszczanie procedur administracyjnych, redukcja kosztów administracyjnych i sprawozdawczości, upraszczanie zasad opodatkowania;

2) transfer technologii i pomoc w realizacji przedsięwzięć innowacyjnych, przejawiające się dostępem do doradztwa i informacji technologicznej, w organizowaniu powiązań przedsiębiorców ze środowiskami naukowo-badawczymi, rozwoju systemów finansowania przedsięwzięć wysokiego ryzyka;

3) motywowanie i doskonalenie kompetencji biznesowych przedsiębiorców przez usługi szkoleniowo-doradcze, inicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi, kształtowanie postaw przedsiębiorczych;

4) bezpośrednia pomoc i koordynacja programów wsparcia, w tym: pomoc finansowa w formie grantów, dopłat, preferencyjnych pożyczek i kredytów rozwoju działalności parabankowej czy też tworzenia instytucji, programów i tym podobnych rozwiązań wspierających przedsiębiorczość i innowacyjność.

3. Instytucje wspierające innowacyjność

Instytucje otoczenia biznesu to podmioty o dużym zróżnicowaniu pod względem wielkości, własności, charakteru prowadzonej działalności i jej zasięgu. W związku z tym pojawia się wiele problemów nie tylko przy określaniu, jaki jest udział tych instytucji w kreowaniu innowacyjności podmiotów gospodarczych, ale także przy podejmowaniu prób ich zdefiniowania.

IOB to instytucje, które „oferują przedsiębiorcom pomoc związaną z tworzeniem, prowadzeniem i rozwojem przedsiębiorstwa”¹. Jedną z obszerniejszych klasy-

¹ www.pi.gov.pl.

fikacji IOB przedstawiono m.in. w publikacji B. Filipiak i J. Ruszały [2009, s. 75]. Autorzy ci obok wskazania i pogrupowania w jednorodne grupy różnorodnych podmiotów, które mogą wspierać działalność małych i średnich przedsiębiorstw, podjęli próbę wskazania głównych celów funkcjonowania wybranych IOB. Ich zdaniem większość IOB ma za zadanie pomoc w zakładaniu nowych firm oraz wspieranie rozwoju już istniejących podmiotów. Jedynie agencje rozwoju regionalnego, centra wspierania biznesu i inkubatory przedsiębiorczości mają w swoich priorytetach wspieranie rozwoju innowacji i przedsiębiorczości.

Mimo podkreślania w politykach innowacyjności wagi finansowania działań innowacyjnych większość publikacji jako odrębną grupę IOB wyróżnia podmioty oferujące wsparcie finansowe, często pobocznie wskazując na rolę banków i innych instytucji komercyjnych w procesie kreowania innowacyjności. Literatura przedmiotu podkreśla rolę programów wzmacniających współpracę nauki z biznesem i wsparcie komercjalizacji badań realizowanych przez ośrodki naukowe. Zwraca się uwagę na rolę doradców inkubatorów przedsiębiorczości, izb gospodarczych oraz różnorodnych ośrodków doradczych i szkoleniowych.

Rzeczywistość weryfikuje jednak podejście teoretyczne. W badaniach przeprowadzonych w 2010 r. w grupie MŚP na terenie województwa lubelskiego stwierdzono, że najczęściej korzystają one ze współpracy z bankami komercyjnymi (91,3%) [Kamińska 2011, s. 60]. Na drugim miejscu znalazły się firmy szkoleniowo-doradcze, które wskazało 54,4% respondentów. Kolejno według wskazań były agencje rozwoju regionalnego i lokalnego (48,5%), izby i stowarzyszenia gospodarcze (40,8%), wyższe uczelnie (37,9%), ośrodki innowacji i przedsiębiorczości (29,1%). Najmniej wskazań miały fundusze pożyczkowe (29,1%) oraz fundusze poręczeniowe (27,2%), które oferują instrumenty finansowe dedykowane MŚP wdrażającym innowacje.

4. Ocena wpływu IOB na wdrażanie innowacji wśród przedsiębiorstw z województwa lubelskiego

4.1. Próba badawcza

W ramach projektu badawczego nr NN 113303038 przeprowadzone zostały badania sondażowe, których jednym z elementów była ocena wpływu IOB na proces wdrażania innowacji. Badaniami realizowanymi w IV kwartale 2011 r. objętych zostało 395 przedsiębiorstw z województwa lubelskiego, z których 190 podmiotów wdrożyło różnego rodzaju nowe rozwiązania w zakresie produktu lub usługi, procesu wytwarzania, organizacji funkcjonowania firmy lub też instrumentów lub rozwiązań marketingowych. Tym samym udział firm innowacyjnych w próbie badawczej znacznie przewyższał średnią dla naszego kraju. W próbie badawczej dominowały (blisko 61%) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Znaczący udział na poziomie prawie 15% miały spółki kapitałowe oraz na poziomie ponad 9% spółki cywilne i osobowe. Pozostałe formy działalności pojawiały się sporadycznie.

Analiza badanych przedsiębiorstw pod względem zasięgu ich oddziaływania pokazała, że dominowały przedsiębiorstwa o zasięgu lokalnym i regionalnym, które stanowiły odpowiednio 30,8% oraz 34,5% próby badawczej. Znacznie mniej przebadanych było podmiotów gospodarczych o zasięgu krajowym (23,5%) i międzynarodowym (11,2%). Należy jednak podkreślić, że struktura ta jest charakterystyczna dla całego rynku.

4.2. Oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie wsparcia od instytucji otoczenia biznesu przy wdrażaniu innowacji

Analiza danych zamieszczonych w tab. 1 pokazuje, że powszechnie jest wśród przedsiębiorstw z województwa lubelskiego zainteresowanie wsparciem instytucji otoczenia biznesu w procesie wprowadzania innowacji, przy czym większość podmiotów wskazała, że pomoc ta potrzebna jest na etapie finansowania. Tym samym można zauważyć pewną sprzeczność z danymi urzędu statystycznego wskazującymi na wysoką samodzielność finansową polskich firm, dla których głównym źródłem finansowania innowacji są środki własne². Sytuację tę może tłumaczyć niska aktywność instytucji otoczenia biznesu, która zmusza podmioty gospodarcze do finansowania inwestycji ze środków własnych, przy czym firmy oczekiwałyby znacznie większej pomocy w tym zakresie. W części dotyczy to instytucji, które oferują preferencyjne, często bezzwrotne źródła kapitału, które nie tylko zmniejszają koszt inwestycji, ale także ograniczają jej ryzyko. Znacznie większy wpływ na rozwój innowacyjności powinny mieć też instytucje komercyjne, w tym głównie banki. Jednak ich wysokie oczekiwania dotyczące zdolności kredytowej oraz wysokiej efektywności przedsięwzięcia ograniczają możliwość nawiązania współpracy w przypadku finansowania projektów, z którymi często związane jest wysokie ryzyko.

Tabela 1. Oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie wsparcia od IOB na poszczególnych etapach wprowadzania innowacji

Deklaracja uzyskania wsparcia od instytucji otoczenia biznesu	Etap wprowadzania innowacji w przedsiębiorstwie		
	poszukiwanie pomysłu	wdrażanie innowacji	finansowanie innowacji
TAK	58%	52%	83%
NIE	42%	48%	17%

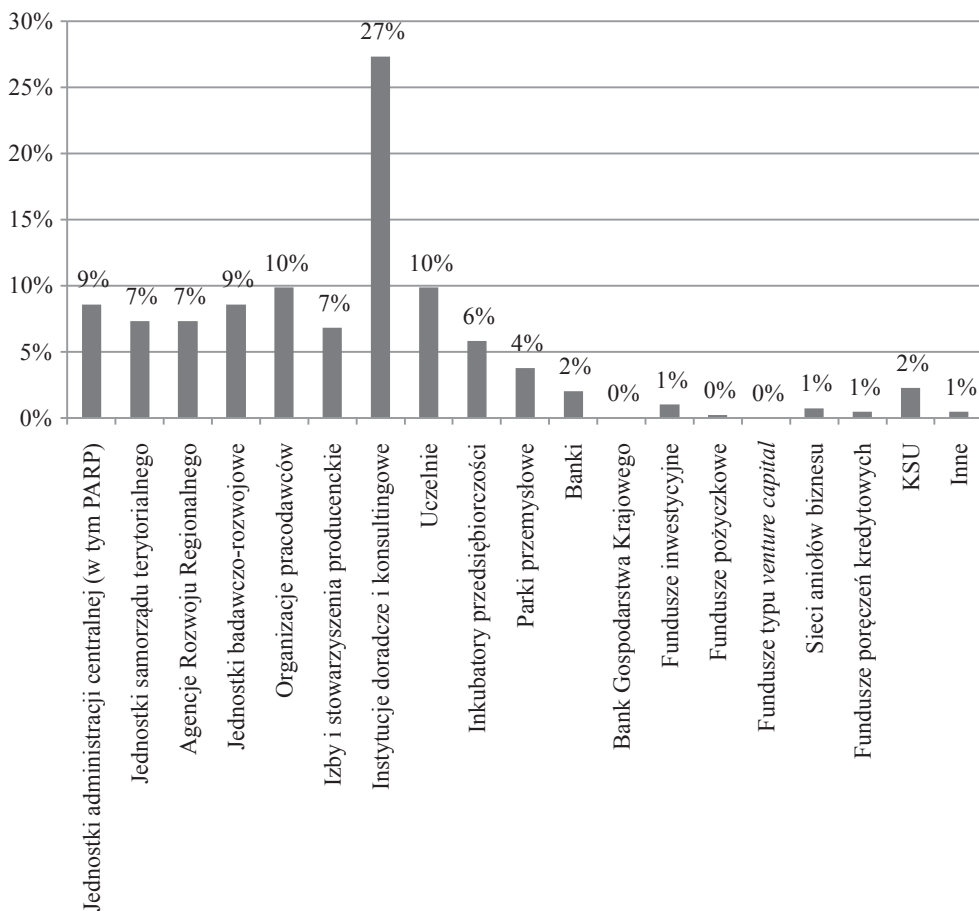
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Niewiele ponad połowa zbadanych podmiotów wskazała, że oczekiwana jest pomoc na etapie poszukiwania pomysłu lub samego wdrożenia innowacji. To mniejsze zainteresowanie współpracą w tym zakresie, w porównaniu z finansowaniem, jest efektem niskiej aktywności IOB świadczących takie usługi. Dodatkowo przedsiębiorcy mają bardzo ograniczoną wiedzę o możliwości uzyskania wsparcia w tym

² Według danych urzędu statystycznego blisko 75% innowacji finansowanych jest ze środków własnych [*Nauka i technika...* 2011, s. 374].

obszarze, dlatego mniejszy odsetek badanych firm wskazał na chęć uzyskania odpowiedniej pomocy.

Brak jest też instytucji kluczowych dla wsparcia podmiotów gospodarczych na etapie poszukiwania pomysłów i ich wdrażania, co jest uwidocznione w analizach zaprezentowanych na rys. 1 i 2. Wyniki badań szczegółowych pokazują bowiem bardzo duże rozproszenie odpowiedzi w przypadku poszczególnych instytucji, co oznacza, że ich oddziaływanie na funkcjonowanie polskich przedsiębiorstw, w tym na poprawę innowacyjności, jest niewielkie.

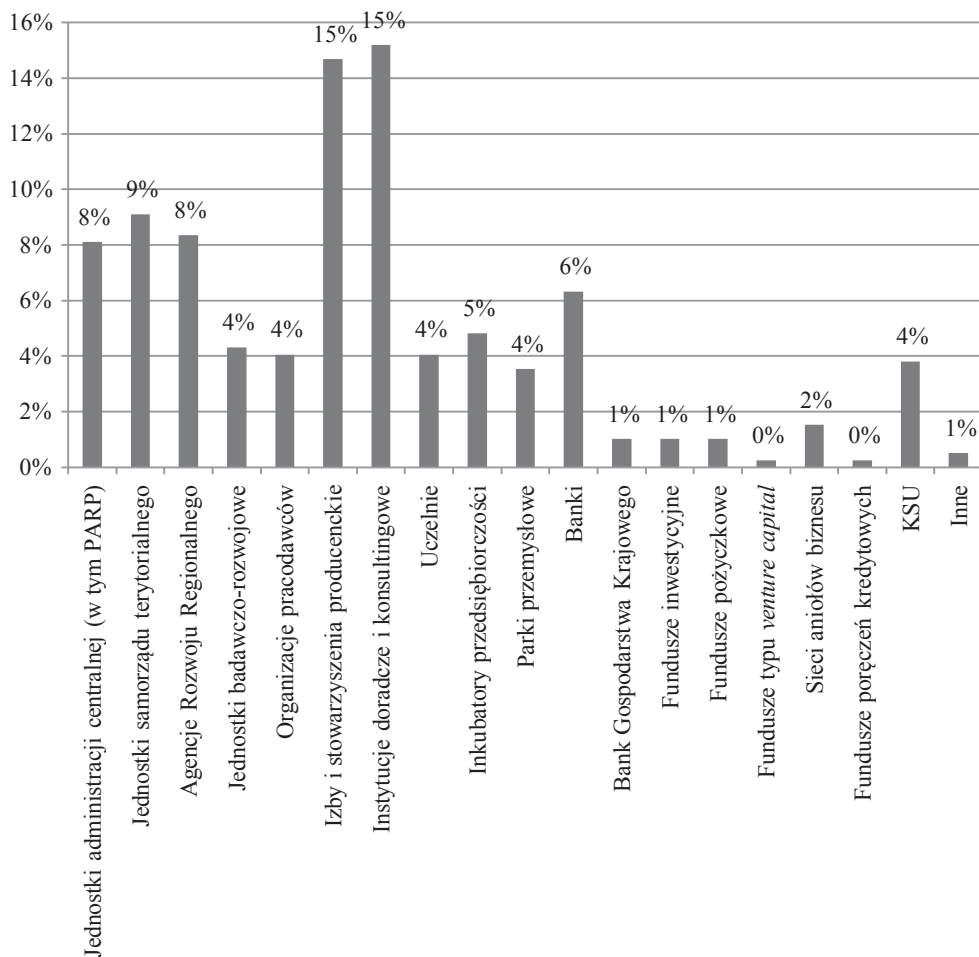

Rys. 1. Oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie wsparcia od poszczególnych IOB na etapie poszukiwania pomysłu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Analiza danych zamieszczonych na rys. 1 wskazuje, że na etapie poszukiwania pomysłu podmioty gospodarcze oczekiwałyby wsparcia głównie od instytucji do-

radczych. Na te podmioty wskazało blisko 30% ankietowanych i jest to kilkakrotnie więcej niż w przypadku pozostałych instytucji otoczenia biznesu. Wynik ten jest zaskakujący, gdyż podmioty te bardzo rzadko zajmują się wsparciem w zakresie kreowania pomysłów innowacyjnych, a raczej odpowiadają za pomoc w pozyskiwaniu kapitału czy też odpowiednim przygotowaniu procesu wdrożeniowego. Tym samym jest to potwierdzenie raczej słabości innych IOB niż silnego oddziaływania firm doradczych na kreowanie pomysłów innowacyjnych w polskich firmach.

Rys. 2. Oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie wsparcia od poszczególnych IOB na etapie wdrażania innowacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Na tym tle bardzo słabo wypadły podmioty, które powinny odpowiadać za wsparcie firm w zakresie poszukiwania innowacyjnych rozwiązań, dotyczy to w szcze-

gólności jednostek badawczo-rozwojowych i uczelni, na które wskazało zaledwie odpowiednio 9 i 10% ankietowanych firm. Tym samym potwierdza się teza o bardzo słabej współpracy jednostek naukowych w Polsce z podmiotami gospodarczymi oraz o niewielkim przełożeniu prowadzonych w nich badań na praktykę gospodarczą i innowacyjność firm.

Jak pokazały wyniki badań zamieszczone na rys. 1, podmioty gospodarcze nie dostrzegają partnerów w pozyskiwaniu pomysłów na rozwój swoich innowacji, także wśród instytucji skupiających przedsiębiorstwa. Łącznie tylko 17% ankietowanych firm poszukiwałoby pomocy w takich instytucjach, jak organizacje pracodawców czy też izby i stowarzyszenia producenckie. Tym samym ograniczona jest wymiana informacji pomiędzy samymi przedsiębiorstwami skupionymi w samorządach gospodarczych, co znacznie ogranicza możliwość dyfuzji innowacji.

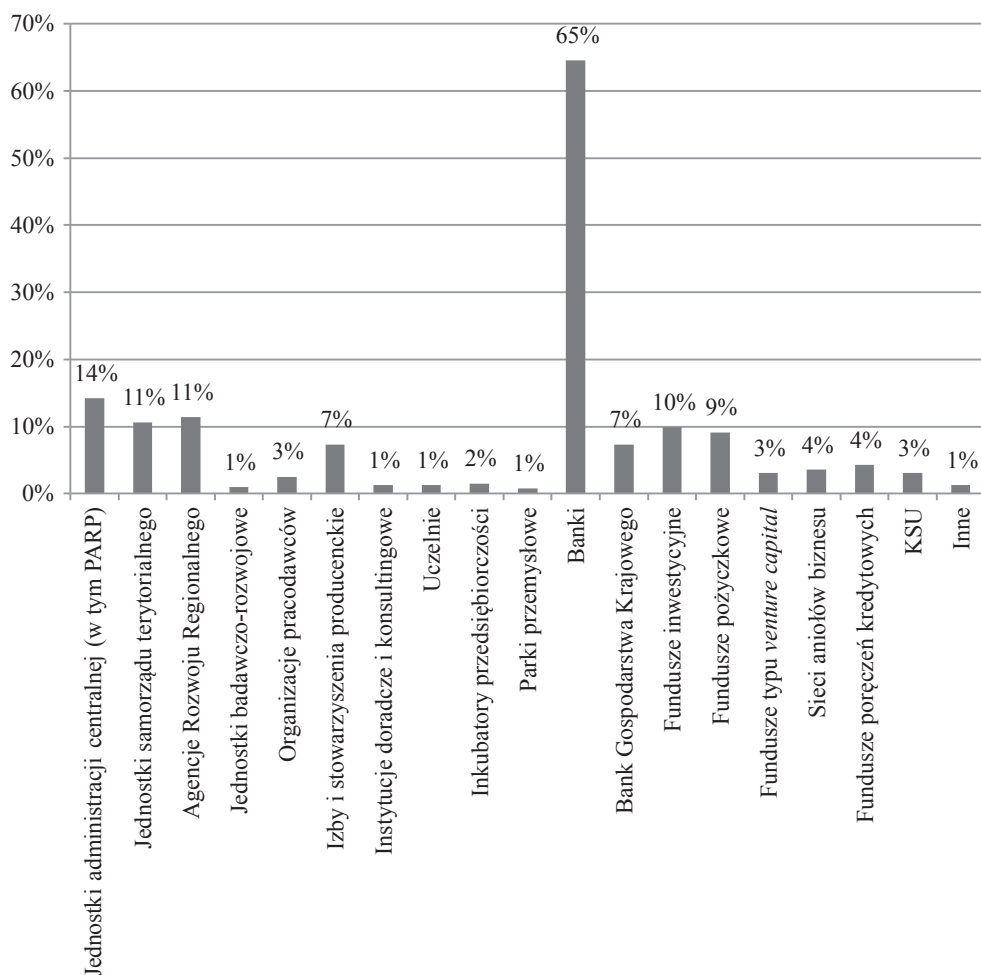
Podobnie słaby jest impuls proinnowacyjny ze strony sektora publicznego. Tylko kilka procent badanych podmiotów oczekiwałoby pomocy na etapie poszukiwania pomysłu na innowację w jednostkach administracji centralnej i samorządowej lub też w agencjach rozwoju regionalnego.

Jak pokazują dane zamieszczone na rys. 2, badane przedsiębiorstwa nie mają też sprecyzowanych oczekiwań co do możliwości uzyskania wsparcia od IOB na etapie wdrażania innowacji. Najchętniej w tym zakresie zwróciłyby się do firm doradczych lub też do izb i stowarzyszeń producenckich (15% wskazań respondentów). Sytuację tę należy ocenić pozytywnie, gdyż w obu przypadkach są to instytucje, które dzięki swojemu doświadczeniu mogą właściwie przygotować etap wdrożenia. Względnie często respondenci wskazywali na chęć uzyskania wsparcia od instytucji z sektora publicznego. W tym jednak przypadku należy ten wynik rozumieć raczej jako postulat skłaniający jednostki administracji centralnej lub samorządowej do stworzenia procedur ułatwiających wdrażanie innowacji.

W przypadku pozostałych instytucji otoczenia biznesu pojawiały się tylko pojedyncze wskazania co do chęci uzyskania wsparcia na etapie wdrażania innowacji, stąd też należy uznać, że ich wpływ na poprawę badanego procesu jest znacznie mniejszy.

Jak zostało to zaprezentowane wcześniej, przedsiębiorstwa oczekują od instytucji otoczenia biznesu głównie wsparcia na etapie finansowania innowacji. I chociaż dominującym źródłem pozyskania kapitału na inwestycje w badanym obszarze pozostaje w Polsce kapitał własny, to jednak udział środków obcych osiąga już poziom blisko 25% i systematycznie wzrasta [*Nauka i technika...* 2011, s. 374]. Ten niski udział środków obcych jest głównie efektem mniejszego od oczekiwań przedsiębiorstw wsparcia źródłami preferencyjnymi, w tym głównie bezzwrotnymi, oraz wymagań banków w aspekcie zabezpieczenia oraz efektywności inwestycji.

Potwierdzają to dane zamieszczone na rys. 3, które wskazują, że badane przedsiębiorstwa głównie oczekiwałyby wsparcia od banków komercyjnych (65% wskazań). Bardzo nisko zaś ocenione zostały inne instytucje finansowe, których oddziaływanie na realizowane innowacje jest bardzo ograniczone. Dotyczy to w szczególności fun-

Rys. 3. Oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie wsparcia od poszczególnych instytucji otoczenia biznesu na etapie finansowania innowacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

duszy pożyczkowych i poręczeniowych czy też funduszy *venture capital* lub aniołów biznesu, na które wskazywało tylko kilka procent respondentów. Niski poziom oczekiwań wsparcia na etapie finansowania inwestycji ze strony tych podmiotów może być następstwem niskiej ich aktywności, strategii selektywnego docierania z ofertą do wybranych podmiotów oraz, co istotne, ograniczonej wiedzy podmiotów gospodarczych o ich funkcjonowaniu i oferowanych usługach³.

³ Badanie przeprowadzone w 2009 r. w ramach projektu badawczego „Dostępność przedsiębiorców do instrumentów pożyczkowych i poręczeniowych w kontekście realizacji działania 2.1.1 Doka-

Dość powszechne są oczekiwania podmiotów gospodarczych w zakresie wsparcia inwestycji innowacyjnych ze strony sektora publicznego, i to instytucji zarówno rządowych, jak i samorządowych. W tym przypadku dotyczy to głównie zwiększenia nakładów na preferencyjne instrumenty finansowania, które stanowią największą zachętę dla firm do zwiększania nakładów na innowacje.

4.3. Rzeczywiste wsparcie instytucji otoczenia biznesu przedsiębiorstw wdrażających innowacje

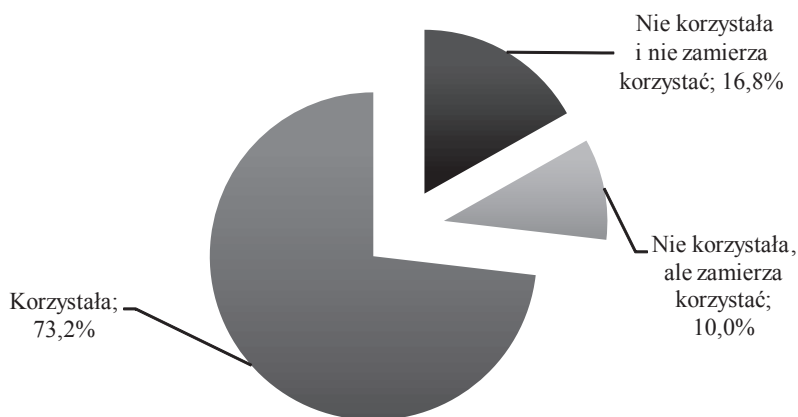
Wcześniej opisane badania przedstawiały oczekiwania przedsiębiorstw dotyczące wsparcia poszczególnych instytucji otoczenia biznesu. Analizy zamieszczone w tym punkcie będą prezentowały rzeczywiste wsparcie przedsiębiorstw z województwa lubelskiego, które już zrealizowały projekty innowacyjne oraz uczestniczyły w badaniu opisanym w pkt 3.1. Analiza danych zamieszczonych na rys. 4 potwierdza wcześniejsze spostrzeżenia pokazujące, że instytucje otoczenia biznesu odgrywają istotną rolę we wsparciu innowacji. Aż 73,2% firm korzystało ze wsparcia przynajmniej jednej instytucji, a kolejne 10% dostrzega konieczność uzyskania takiego wsparcia w przypadku realizacji kolejnych projektów innowacyjnych. Należy jednak zauważyć, że wartości zbiorcze częściowo fałszują obraz, gdyż analiza szczegółowa zamieszczona w tab. 2 pokazuje, że tylko w przypadku banków komercyjnych rzeczywista pomoc była powszechna. Aż 58% firm nawiązało współpracę z tą instytucją, przy czym nie we wszystkich przypadkach był to efekt uzyskania bezpośredniego wsparcia finansowego w postaci kredytu inwestycyjnego. Niektóre podmioty gospodarcze korzystały z pomocy banków komercyjnych jedynie w celu poprawy płynności na etapie eksploatacji inwestycji lub zastosowania specyficznych instrumentów płatniczych wykorzystywanych przy zakupie nowej technologii.

Pozostałe instytucje otoczenia biznesu miały zdecydowanie mniejszy wpływ na kreowanie innowacji w przedsiębiorstwach z województwa lubelskiego. Na wyróżnienie zasługuje jeszcze względnie duży wpływ sektora publicznego, gdyż na pomoc zarówno jednostek administracji centralnej czy samorządowej, jak i Agencji Rozwoju Regionalnego wskazało od 10 do 14% badanych firm. W tym obszarze pozytywnie należy ocenić działalność samorządu terytorialnego, który ma znacznie mniejsze możliwości oddziaływania na rozwój innowacyjności firm, a jak pokazały badania, został znacznie lepiej oceniony niż administracja centralna oraz wiele instytucji bezpośrednio ukierunkowanych na wsparcie przedsiębiorczości. Negatywna zaś powinna być ocena kluczowej dla wsparcia działalności innowacyjnej jednostki administracji centralnej, jaką jest PARP, która dysponuje zarówno odpowiednimi zasobami, jak i instrumentami wsparcia, i dotarła z ofertą zaledwie do kilku procent badanych firm.

---

pitalizowanie i tworzenie funduszy pożyczkowych oraz 2.1.2 Dokapitalizowanie i tworzenie funduszy poręczeń kredytowych w ramach RPO dla woj. lubelskiego na lata 2007-2013” pokazały, że znajomość działalności takich instytucji, jak fundusze poręczeniowe, pożyczkowe, *venture capital* czy aniołowie biznesu, kształtuje się na poziomie od kilku do kilkunastu procent.

Rys. 4. Rzeczywiste wsparcie przedsiębiorstw z województwa lubelskiego realizujących projekty innowacyjne uzyskane w instytucjach otoczenia biznesu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Jak pokazują dane zamieszczona w tab. 2, względnie powszechne wśród innowacyjnych firm (13%) było wsparcie firm doradczych oraz izb i stowarzyszeń producenckich. Należy ocenić to bardzo pozytywnie, zwłaszcza w tym drugim przypadku, gdyż jest to świadectwo możliwości wykreowania procesu dyfuzji innowacji. Tym samym rozwój nowoczesnych rozwiązań jednego podmiotu powinien przyczyniać się do pojawienia potrzeby modernizacji i dostosowania w innych firmach. W konsekwencji jest to silny bodziec do wzrostu popytu na innowacyjne rozwiązania w regionie w przyszłości.

Zaprezentowane badania uwidocznily także ograniczony wpływ na rozwój innowacji instytucji naukowych, w tym uczelni i jednostek naukowo-badawczych. Potwierdziły się tym samym wcześniejsze spostrzeżenia o braku odpowiedniej współpracy tych podmiotów z przemysłem oraz braku przełożenia prowadzonych w nich badań na efekty komercyjne. Wydaje się, że jest to jedna z kluczowych barier rozwoju innowacyjnych rozwiązań w przemyśle, ponieważ to te instytucje odpowiedzialne są za kreowanie pomysłów innowacyjnych i ewentualne implementowanie ich wśród podmiotów gospodarczych. W konsekwencji brak jest właściwej podaży nowoczesnych rozwiązań, które w łatwy i tani sposób powinny być wdrażane w polskich przedsiębiorstwach.

Ostatnim spostrzeżeniem z przeprowadzonych badań jest znikomy wpływ instytucji finansowych dedykowanych dla wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw oraz finansowania nowoczesnych rozwiązań. Z takich instytucji, jak fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, *venture capital* czy aniołowie biznesu, skorzystały tylko pojedyncze podmioty gospodarcze wdrażające innowacje. Może być to następstwem mniejszej ich aktywności oraz bardzo ograniczonej wiedzy o ich funkcjonowaniu

i ofercie produktowej. Potwierdzeniem tego może być względnie duża liczba wskazań respondentów, że przy realizacji kolejnych projektów innowacyjnych zwróciłyby się do nich po pomoc.

Tabela 2. Rzeczywiste wsparcie przedsiębiorstw realizujących projekty innowacyjne uzyskane w poszczególnych instytucjach otoczenia biznesu

Nazwa instytucji otoczenia biznesu	Nie korzystała i nie zamierza korzystać	Nie korzystała, ale zamierza korzystać	Korzystała
Jednostki administracji centralnej (w tym PARP)	65%	25%	10%
Jednostki samorządu terytorialnego	63%	23%	14%
Agencje rozwoju regionalnego	69%	19%	12%
Jednostki badawczo-rozwojowe	69%	25%	5%
Organizacje pracodawców	70%	21%	9%
Izby i stowarzyszenia producenckie	71%	16%	13%
Instytucje doradcze i konsultingowe	70%	17%	13%
Uczelnie	70%	23%	7%
Inkubatory przedsiębiorczości	71%	27%	2%
Parki przemysłowe	73%	24%	3%
Banki	31%	11%	58%
Bank Gospodarstwa Krajowego	69%	25%	6%
Fundusze inwestycyjne	71%	23%	6%
Fundusze pożyczkowe	71%	27%	2%
Fundusze typu <i>venture capital</i>	69%	29%	2%
Sieci aniołów biznesu	67%	31%	2%
Fundusze poręczeń kredytowych	69%	26%	4%
KSU	74%	25%	1%
Inne	73%	26%	1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

5. Zakończenie

Przedsiębiorcy chcący wdrażać innowacje mogą korzystać z różnorodnych form wsparcia instytucjonalnego. Przeprowadzone badania na terenie województwa lubelskiego oraz analiza danych statystycznych dotyczących Polski wskazują, że struktura wykorzystania IOB w zakresie wspierania innowacji odbiega od pożądanej. Spośród szerokiej gamy dedykowanych możliwości pomocy przedsiębiorcy interesują się ofertą IOB przede wszystkim w fazie finansowania projektów innowacyjnych, przy czym przede wszystkim korzystają z produktów bankowych, wspierając je dofinansowaniem w formie dotacji UE pozyskiwanym za pośrednictwem JST, PARP i innych instytucji. Niepokojąca jest przy tym deklaracja ok. 70% respondentów, że z po-

zostałych form wsparcia nie korzystali i nie zamierzają korzystać w przyszłości. Powody takiego podejścia do źródeł finansowania wymagają dalszych badań.

Zauważalnym problemem jest także niewystarczająca współpraca podmiotów gospodarczych z IOB na etapach poszukiwania pomysłu i wdrażania innowacji. Słabe zainteresowanie przedsiębiorców wsparciem ze strony uczelni i jednostek badawczo-rozwojowych przekłada się na niską innowacyjność w zakresie opracowywania, patentowania i wdrażania nowych technologii. Również w tym przypadku wymagane jest poszerzenie badań w celu wskazania przyczyn istniejącego stanu i wskazania rozwiązań sprzyjających poprawie sytuacji.

Literatura

- Council conclusions on a broad-based innovation strategy: Strategic priorities for Innovation action at EU Level*, 2769th Competitiveness (Internal Market, Industry and Research) Council Meeting, Brussels, 4 Dec. 2006.
- Dostępność przedsiębiorców do instrumentów pożyczkowych i poręczeńiowych w kontekście realizacji działania 2.1.1 Dokapitalizowanie i tworzenie funduszy pożyczkowych oraz 2.1.2 Dokapitalizowanie i tworzenie funduszy poręczeń kredytowych w ramach RPO dla woj. lubelskiego na lata 2007-2013*, [http://www.lawp.eu/index.php? menu=aktualnosci&submenu=aktualnosci&info=334&f_r=2009&f_m=9&f_od=2009-08-26&f_do=2009-10-31](http://www.lawp.eu/index.php?menu=aktualnosci&submenu=aktualnosci&info=334&f_r=2009&f_m=9&f_od=2009-08-26&f_do=2009-10-31).
- Filipiak B., Ruszała J., *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Difin, Warszawa 2009.
- Kamińska A., *Wpływ instytucji otoczenia biznesu na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w regionie lubelskim*, „Barometr Regionalny” 2011, nr 1 (23).
- Making public support for innovation in the EU more effective. Lessons learned from a public consultation for action at Community level*, Commission Staff Working Document, SEC (2009)1197 of 09.09.2009, PRO INNO Europe Paper n°13.
- Matusiak K.B. (red.), *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2010*, PARP, Warszawa 2010.
- Nauka i technika w Polsce w 2009 roku*, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2011.

THE ROLE OF BUSINESS ENVIRONMENT INSTITUTIONS IN IMPLEMENTING SMES' INNOVATIONS

Summary: The authors of the article show the problem of supporting the innovation through NGOs acting on the market. The research conducted by the authors and data analyses show that in spite of the broad offer of products dedicated to the entrepreneur they prefer to use traditional forms of cooperation with outside entities focusing on the access to sources of funding. Such a situation requires further research on the reasons of low using of the NGOs offer set to the innovation's promotion, and low employment of business environment institutions created in order to generate the innovation in the economy.

Keywords: SMEs, innovations, NGOs.